

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-78-79>

УДК 314.7:332.1(477.8)

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ РЕГІОНАЛЬНОЇ МІГРАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ КРИЗОВИХ ШОКІВ: ПРИКЛАД КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ¹

FORMATION OF A REGIONAL MIGRATION SECURITY SYSTEM IN THE CONDITIONS OF CRISIS SHOCK: THE EXAMPLE OF THE CARPATHIAN REGION

Бараняк Ігор Євгенович

кандидат економічних наук,

ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долішнього
Національної академії наук України»ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1467-0262>**Ривак Ростислав Олександрович**ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долішнього
Національної академії наук України»ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-4064-1125>**Baranyak Ihor, Ryvak Rostyslav**SI «Institute of Regional Research named after M.I. Dolishniy
of the National Academy of Sciences of Ukraine»

Стаття присвячена обґрунтуванню фундаментально-прикладних засад формування моделі регіональної міграційної безпеки для Карпатського регіону України в умовах багатовимірних кризових шоків. Запропонована модель ґрунтується на системному підході та складається з шести взаємопов'язаних блоків: інституційного, економічного, соціального, інфраструктурного, транскордонного та аналітико-прогностичного. У дослідженні узагальнено напрями інституційного забезпечення (створення центрів міграційної безпеки, запровадження омбудсменів, координаційних рад), економічної підтримки (дуальна освіта, гранти, механізми реєміграції, інноваційні кластери), соціальної інтеграції (модульне житло, базові послуги, психологічна допомога), інфраструктурної стійкості (енергетичні мікромережі, страхові механізми, модернізація транспорту), транскордонної взаємодії (визнання кваліфікацій, сезонна мобільність, спільні індустріальні парки) та аналітики (індекс міграційної безпеки, дашборди, сценарне моделювання). Визначено, що реалізація моделі сприятиме мінімізації неконтрольованих потоків, інтеграції вимушених мігрантів та реємігрантів, зміцненню резильєнтності й конкурентоспроможності прикордонних територій.

Ключові слова: міграційна безпека, регіональна політика, управління міграційними потоками, інтеграція мігрантів, кризові шоки, соціально-економічна адаптація, Карпатський регіон України.

The article is devoted to the substantiation of the fundamental and applied principles of forming a model of regional migration security for the Carpathian region of Ukraine in conditions of multidimensional crisis shocks. The proposed model is based on a systemic approach and involves a combination of six interrelated blocks: institutional, economic, social, infrastructural, cross-border and analytical and prognostic. The study summarizes the directions of institutional support, including the creation of migration security centers, the introduction of the institution of migration ombudsmen, the formation of interregional coordination councils, as well as the development of information and consultation platforms. The economic block of the model includes dual education, vocational retraining programs, grant mechanisms for employment support, incentives for re-emigration and the formation of innovative clusters. The social block is aimed at integrating internally displaced persons and re-emigrants by providing modular housing, expanding access to basic social services, developing psychological assistance programs and cultural adaptation. The infrastructure block focuses on the implementation of energy microgrids, insurance mechanisms for protection

¹ Статтю підготовлено у межах виконання гранту НАН України дослідницьким лабораторіям/групам молодих вчених НАН України : «Міграційна безпека як детермінанта соціально-економічної резильєнтності України: просторовий вимір (номер державної реєстрації 0124U002049).

against natural risks, modernization of transport infrastructure and increasing the sustainability of the housing stock. An important role is played by the cross-border block, which covers the recognition of professional qualifications, the development of regulated seasonal mobility, the creation of joint industrial parks and tourist routes in border areas. The analytical and forecasting block includes the development of a migration security index (MSI), the use of integrated dashboards for authorities, an early warning system for migration crises, scenario modeling until 2030, and the use of GIS mapping and big data technologies. It has been determined that the implementation of the proposed model will contribute to the minimization of uncontrolled migration flows, the integration of forced migrants and returnees into the socio-economic environment, the strengthening of the institutional and infrastructural stability of the Carpathian region, as well as increasing its level of resilience and competitiveness in the system of cross-border interaction.

Keywords: migration security, regional policy, management of migration flows, integration of migrants, crisis shocks, socio-economic adaptation, Carpathian region of Ukraine.

Постановка проблеми. В умовах багатовимірних криз, з якими стикається сучасна Україна, питання забезпечення міграційної безпеки закономірно виходить на перший план наукового та політичного дискурсу. Воєнна агресія російської федерації, енергетичні дисбаланси, інфляційні шоки, соціальні потрясіння та кліматичні ризики формують нову реальність, у якій суспільство та регіональні системи змушені шукати інструменти адаптації до постійно зростаючих викликів. У цих умовах особливої уваги потребують прикордонні території, де перетинаються внутрішні та зовнішні міграційні потоки, що безпосередньо впливають на соціально-економічний розвиток, демографічну стабільність і рівень безпеки. Серед них вирізняється Карпатський регіон, до складу якого входять Львівська, Івано-Франківська, Закарпатська та Чернівецька області, що історично виконують роль своєрідного «міграційного шлюзу» на західному рубежі держави. Географічне положення та прикордонний статус у поєднанні з багаторічними традиціями мобільності населення зумовлюють його ключове значення для вивчення сучасних процесів. Карпатський макрорегіон водночас виступає транзитним коридором зовнішньої міграції у напрямку Європейського Союзу, важливим реципієнтом значних потоків внутрішньо переміщених осіб і традиційним донором трудових мігрантів, що сприяє формуванню складної, багатовекторної структури переміщень із різними мотивами та траєкторіями. Така ситуація актуалізує потребу у ґрунтовному системному аналізі, переосмисленні пріоритетів державної та регіональної міграційної політики, а також розробленні адаптивних стратегій управління міграційними процесами з урахуванням специфіки прикордонного простору та впливу сучасних соціально-економічних і безпекових чинників.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

На загал в академічних дослідженнях вітчизняних науковців лівова частка досліджень присвячена узагальненню ключових тенденцій зовнішньої та внутрішньої міграції населення України [1; 2; 3], систематизації ризиків та можливостей для розвитку України [4], а також окресленню стратегічних напрямів державної політики у сфері регулювання міграційних потоків [5]. Водночас саме повномасштабне вторгнення стало відправною точкою формування якісно нової парадигми вивчення міграційних процесів, актуалізувавши комплексне осмислення їх соціально-економічних та безпекових вимірів. У цьому відношенні особливої уваги заслуговують дослідження Е. Лібаной, О. Позняка та О. Цимбал [6], які першими здійснили спробу оцінити масштаби та наслідки воєнної й повоєнної міграції населення України. Не менш прикладне значення, мають напрацювання львівської школи міграціології [7; 8; 9; 10], у яких розкрито соціально-демографічні особливості вимушеної міграції, змодельовано взаємовпливи міграційних втрат молоді та ресурсного потенціалу повоєнної відбудови, обґрунтовано каузальність міграційних втрат і соціально-економічного відновлення України, а також проаналізовано вимушену міграцію крізь призму високої соціальної вразливості населення.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри значну кількість досліджень у сфері міграційних процесів, проблема розроблення цілісної системи регіональної міграційної безпеки в умовах кризових шоків, зокрема для Карпатського регіону, і надалі залишається малодослідженою, що підсилює актуальність даної роботи.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є визначення концептуальних основ формування системи регіональної міграційної безпеки та розробка

моделі її практичної реалізації на прикладі Карпатського регіону в умовах воєнних, економічних і соціальних викликів.

Виклад основного матеріалу дослідження. На загал, міграційна безпека має розглядатися не лише як здатність держави чи регіону ефективно контролювати обсяги та напрями міграційних потоків, а й як інтегральна характеристика загальної стійкості соціально-економічної системи до демографічних, економічних, гуманітарних і безпекових ризиків [1; 2]. Разом з тим, забезпечення міграційної безпеки передбачає наявність розвиненої інституційної архітектури, здатної оперативно реагувати на структурні демографічні зміни, гарантувати дотримання прав мігрантів і внутрішньо переміщених осіб, підтримувати соціальну єдність та створювати умови для їхньої стійкої інтеграції у соціально-економічне середовище приймаючих територіальних громад.

Таким чином, забезпечення міграційної безпеки Карпатського регіону в умовах системної нестабільності потребує цілісного, міждисциплінарного підходу, що інтегрує політичні, соціальні, економічні та гуманітарні виміри регіонального розвитку. Формування такої політики має базуватись на науково обґрунтованих даних, діалозі між зацікавленими сторонами та врахуванні міжнародного досвіду управління міграційними викликами.

Модель регіональної міграційної безпеки ґрунтується на засадах системного аналізу, що дає змогу трактувати міграційні процеси як багатовимірну динамічну взаємодію демографічних, економічних, інституційних та культурних чинників.

Комплекс рекомендацій, сформований відповідно до зазначених підходів та структурований за інституційним, економічним, соціальним, інфраструктурним і аналітичним блоками, забезпечує цілісність моделі міграційної безпеки Карпатського регіону й підвищує її функціональну придатність для практичної реалізації в умовах сучасних міграційних викликів.

Серед окреслених блоків фундаментальне значення належить інституційному, який формує основу для реалізації інших складових моделі. Інституційний блок моделі регіональної міграційної безпеки має бути зорієнтований насамперед на формування багаторівневої системи органів та інституцій, здатних забезпечувати не лише координацію та моніторинг міграційних процесів, а й створювати

умови для їх інтегрованого управління у взаємозв'язку з регіональними й національними стратегіями розвитку. У цьому контексті ключовим завданням визначається заснування регіональних центрів міграційної безпеки у Львові, Ужгороді, Івано-Франківську та Чернівцях, які виконуватимуть функції аналітичних і консультативних платформ, водночас слугуючи координаторами міжсекторальної взаємодії на рівні областей.

Для посилення рівня узгодженості стратегічних пріоритетів, що формуються у межах окремих територіальних громад і областей, з національною політикою у сфері міграції необхідним є формування міжобласної координаційної ради «Карпати – Безпечний дім», яка функціонуватиме як постійно діючий консультативно-дорадчий орган із забезпечення синхронізації управлінських рішень та вироблення консолідованої позиції регіону. Водночас важливим інструментом практичної реалізації завдань цього блоку є розгортання мережі інформаційно-консультаційних пунктів у прикордонних громадах, що сприятиме підвищенню рівня доступності інформації та соціальних послуг для населення, а також формуванню довіри до інституційних механізмів управління.

З метою забезпечення дієвого механізму захисту прав і свобод внутрішньо переміщених осіб та реемігрантів пропонується інституалізація інституту міграційних омбудсменів на обласному рівні, які здійснюватимуть представницькі, моніторингові й правозахисні функції. Додатково передбачається створення спеціалізованих управлінь або департаментів при обласних військових адміністраціях, покликаних координувати політику у сфері міграції та інтеграції й забезпечувати системний підхід до реалізації відповідних програм і проєктів.

Особливої ваги набуває залучення міжнародних організацій (МОМ, UNHCR, ILO) у якості партнерів, що не лише сприятиме фінансуванню пілотних проєктів, а й дозволить імплементувати найкращі міжнародні практики у регіональну політику. Завершальним елементом інституційного блоку слід розглядати впровадження системи багаторівневих наглядових рад при центрах міграційної безпеки, до складу яких мають входити представники бізнесу, громадських організацій і місцевих спільнот. Така інституційна структура покликана забезпечувати прозорість процесів ухвалення рішень, підвищувати легітимність управлінських дій та зміцнювати

соціальну підтримку регіональної міграційної політики [3; 4; 5].

Зрештою інституційні засади формують організаційний каркас управління міграційними процесами, однак їх практична реалізація неможлива без належного економічного підґрунтя, яке структурується в межах економічного блоку.

На сьогоднішній день, ключовим викликом для Карпатського регіону залишається проблема збалансування попиту та пропозиції на ринку праці, що, з одного боку, зумовлене стійким дефіцитом кваліфікованих кадрів у стратегічних секторах (будівництво, деревообробка, транспортна логістика, енергетика), а з іншого – ускладнюється орієнтацією значної частини молоді на трудову міграцію за кордон. Це не лише загострює проблему відтоку людського капіталу, а й створює додаткові ризики для забезпечення регіональної міграційної безпеки та довгострокової стійкості соціально-економічних систем.

З метою мінімізації окреслених ризиків та формування більш сприятливого економічного середовища постає необхідність розроблення й упровадження прискорених програм працевлаштування для внутрішньо переміщених осіб і реємігрантів, у межах яких пріоритетного значення набувають заходи з надання ваучерів на професійне навчання та перепідготовку, запровадження грантових механізмів підтримки для підприємств, що створюють нові робочі місця, а також реалізація ініціатив, спрямованих на підвищення мобільності населення на локальних ринках праці та забезпечення їх більшої адаптивності до змін кон'юнктури.

Важливим стратегічним напрямом виступає розвиток дуальної освіти у закладах професійної (передфахової та технічної) підготовки, що у підсумку реалізації забезпечить більш органічне поєднання теоретичного навчання з практичною підготовкою на підприємствах, орієнтованих на задоволення реальних кадрових потреб регіону. Такий підхід, своєю чергою, сприятиме скороченню структурного розриву між системою професійної освіти та динамічними вимогами ринку праці, підвищуючи при цьому рівень конкурентоспроможності випускників та їх здатність до адаптації в умовах мінливої економічної кон'юнктури [6; 7].

З огляду на зазначене, стратегічного значення набуває формування економічних «якорів» для молоді, що передбачає створення інноваційних кластерів, бізнес-інкубаторів і

грантових програм, орієнтованих на розвиток підприємництва у сферах високих технологій, креативних індустрій та туризму. Реалізація таких ініціатив, у свою чергу, забезпечуватиме не лише підвищення рівня зайнятості, але й зниження мотивації молодого населення до зовнішньої трудової міграції, що є одним із ключових чинників зміцнення міграційної безпеки гірських територій.

Паралельно з цим особливого значення набуває підтримка стратегічно важливих галузей, найбільш чутливих до відтоку кадрів, серед яких визначальними є медицина, освіта, транспорт і енергетика. Для них видається за доцільне запровадження спеціальних пакетів фінансових, соціальних та організаційних стимулів, спрямованих на утримання кваліфікованих фахівців і підвищення престижності праці у відповідних секторах.

Окрему роль у забезпеченні економічної та міграційної стійкості виконує інтеграція внутрішньо переміщених осіб у регіональну економіку шляхом створення робочих місць у секторах із найбільшим кадровим дефіцитом, а також запровадження системи постійного моніторингу ринку праці. Такий моніторинг має бути зорієнтований на відстеження міграційних процесів, прогнозування потенційних загроз і розроблення превентивних механізмів реагування, що дозволить підвищити адаптивність соціально-економічної системи Карпатського регіону до сучасних викликів.

У результаті реалізації зазначених заходів формується багаторівневий економічний каркас, здатний не лише знижувати масштаби відтоку робочої сили та підвищувати рівень зайнятості, а й зміцнювати довгострокову стійкість Карпатського регіону в умовах актуальних міграційних викликів.

Зрештою забезпечення економічної стійкості та зменшення міграційних ризиків на практиці тісно пов'язується із соціальною складовою, оскільки від якості умов життя, доступу до житла, освіти, охорони здоров'я та інтеграційних практик залежить рівень соціальної стабільності у громадах і здатність регіону утримувати людський капітал.

В умовах масштабного розміщення внутрішньо переміщених осіб, яке істотно трансформує демографічну та соціальну структуру Карпатського регіону, пріоритетного значення набуває завдання забезпечення базових потреб зазначених категорій населення та створення сприятливих умов для їх інтеграції у приймаючі громади. Реалізація цього завдання потребує запровадження багато-

компонентних механізмів соціальної підтримки й розвитку, що охоплюють як організаційно-інституційні, так і фінансово-економічні інструменти, спрямовані на підвищення рівня соціальної згуртованості та стійкості місцевих спільнот.

У межах цього напрямку найперше необхідно реалізовувати заходи із розгортання модульного житла з залученням механізмів публічно-приватного партнерства, здатного у стислі терміни задовольнити нагальні потреби у тимчасовому проживанні та водночас зменшити навантаження на існуючий житловий фонд. Одночасно актуалізується завдання розвитку соціальної інфраструктури, що включає модернізацію та розширення мережі дитячих садків, шкіл і амбулаторій, без яких неможливо забезпечити належний рівень соціальних послуг для як місцевого населення, так і новоприбулих груп.

Важливим компонентом у соціальної адаптації ВПО є впровадження комплексних програм інтеграції, у рамках яких передбачаються мовні курси для осіб, що потребують мовної підтримки, культурні та освітні заходи, спрямовані на формування міжкультурної комунікації, а також програми психологічного супроводу, орієнтовані на подолання наслідків травматичного досвіду та сприяння включенню у соціальне середовище.

Зрештою, економічні, соціальні та інституційні механізми забезпечення міграційної безпеки Карпатського регіону України, створюють базове підґрунтя для утримання людського капіталу, проте їхня результативність безпосередньо залежить від інфраструктурної стійкості, яка визначає здатність територій протидіяти зовнішнім і внутрішнім шокам та забезпечувати безпечні умови життєдіяльності населення.

На загал, Карпатський регіон характеризується підвищеним рівнем кліматичних та природних ризиків, серед яких найсуттєвішими залишаються паводки, зсуви та ерозійні процеси, що ускладнюють забезпечення стабільності просторового розвитку та створюють додаткові чинники вимушеної міграції. За таких умов вирішального значення набуває формування інфраструктурної стійкості, яка розглядається як ключовий елемент регіональної міграційної безпеки, здатний мінімізувати наслідки кризових подій та забезпечувати відновлення життєво важливих функцій територій.

З метою підвищення рівня безпеки та адаптивності доцільним видається створення

локальних мікромереж на основі відновлюваних джерел енергії, зокрема сонячних й вітрових електростанцій і малих гідроелектростанцій у громадах, що гарантуватимуть резервне живлення у випадку аварій та зменшуватимуть залежність від централізованих постачань. Не менш важливим напрямом є модернізація транспортної інфраструктури, передусім доріг до міжнародних пунктів пропуску, а також залізничної лінії Львів–Ужгород–Кошице, яка здатна посилити інтеграцію Карпатського регіону з внутрішнім економічним простором України та країнами Європейського Союзу.

Особливої актуальності набуває реконструкція житлового фонду на основі механізмів публічно-приватного партнерства, що передбачає оновлення застарілих комунальних будівель і гуртожитків, пристосованих для потреб внутрішньо переміщених осіб та соціально вразливих категорій населення. Водночас потребує впровадження система страхових програм від паводків і зсувів, яка дозволить домогосподарствам отримувати фінансову компенсацію у випадку стихійних лих і знижуватиме масштаби соціально-економічних втрат [8].

У середньостроковій перспективі необхідно впроваджувати заходи із будівництва індустріальних парків у прикордонних районах, орієнтованих на залучення інвестицій та створення нових робочих місць, а також реалізація програми «Цифрові Карпати», спрямованої на забезпечення високошвидкісного доступу до інтернету у віддалених громадах, що сприятиме цифровій інтеграції регіону та підвищенню його конкурентоспроможності.

Зрештою розбудова інфраструктурної стійкості формує внутрішнє підґрунтя для стабільного розвитку, однак повною мірою потенціал Карпатського регіону може реалізуватися лише за умови активного залучення транскордонної співпраці, яка відкриває додаткові можливості для інтеграції у європейський простір та мінімізації міграційних ризиків.

Карпатський регіон, розташований на перетині транспортних та культурних шляхів і межуючи одразу з кількома країнами Європейського Союзу, володіє унікальним потенціалом транскордонної співпраці, що здатна стати інструментом підвищення рівня міграційної безпеки та соціально-економічного розвитку. У цьому контексті доцільним видається укладення угод про взаємне визнання кваліфікацій із Польщею, Словаччиною, Угорщиною та Румунією, що дозволить легалізувати

професійні компетенції трудових мігрантів, зменшити масштаби нелегальної зайнятості та полегшити мобільність робочої сили у прикордонному просторі [9].

На особливу увагу заслугоує створення міжрегіональних логістичних кластерів для підтримки експорту продукції малого та середнього бізнесу, що забезпечуватиме вихід локальних виробників на ринки ЄС, знижуватиме залежність від посередників і зміцнюватиме конкурентні позиції Карпатського регіону.

Ефективність інституційного, економічного, соціального, інфраструктурного та транскордонного блоків значною мірою залежить від наявності сучасної системи моніторингу й прогнозування, здатної забезпечувати своєчасне виявлення загроз, оцінку ефективності політик та формування обґрунтованих стратегічних рішень, що й обумовлює ключове значення аналітико-прогностичного блоку.

Аналітико-прогностичний блок розглядається як інтелектуальне ядро моделі регіональної міграційної безпеки, оскільки саме воно формує базу для своєчасного реагування на виклики, визначає тенденції та забезпечує прийняття управлінських рішень на основі доказових даних. Центральним завданням цього блоку стає розробка індексу міграційної безпеки (Migration Security Index, MSI), що здійснюватиметься у форматі щокварталь-

ного моніторингу й дозволить оцінювати стан безпеки за комплексом показників [10].

Висновки. Таким чином, модель міграційної безпеки Карпатського регіону постає як комплексна багаторівнева система, що інтегрує інституційні, економічні, соціальні, інфраструктурні, транскордонні та аналітико-прогностичні механізми, орієнтовані на формування стійких засад управління міграційними процесами. У її основі лежить системний підхід, який передбачає не лише реагування на актуальні виклики, але й розбудову довгострокових інструментів попередження та прогнозування міграційних ризиків. Синергія функціонування зазначених блоків зумовлює формування інтегрованої моделі, спроможної одночасно мінімізувати масштаби неконтрольованих міграційних потоків, створювати багатовимірні умови для інституційної та соціально-економічної інтеграції нових груп населення, забезпечувати стабілізацію регіональних соціально-економічних систем та посилювати конкурентні позиції Карпатського регіону в архітектурі транскордонної співпраці. У такий спосіб модель не лише корелює із сучасними викликами та ризиками, але й формує довгостроковий стратегічний вектор розвитку Карпатського регіону як простору безпеки, резильєнтності та інтеграційної взаємодії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Українське суспільство: міграційний вимір : нац. доповідь / Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України. Київ, 2018. 396 с.
2. Mulska O., Baranyak I. Demographic and Socioeconomic Effects of Strengthening External Migration Activity of the Population in Ukraine. *Modern Economics*, 21(2020). P. 149–154. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V21\(2020\)-23](https://doi.org/10.31521/modecon.V21(2020)-23)
3. Sadova U., Stepura T., Baranyak I. Ukraine in the territorial migration systems: current structural-qualimetric aspects of the formation and development. *European Journal of Transformation Studies*. 2020. Vol. 8, no. 1. P. 60–78.
4. Мульська О. П. Міграційні процеси та економічне зростання: теорія каузальності та практика ефективного управління: монографія. Державна установа «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України», Львів, 2022. 472 с.
5. Малиновська О. А. Міграційна політика: глобальний контекст та українські реалії : монографія / О. А. Малиновська. Київ : НІСД, 2018. 472 с.
6. Лібанова Е. М., Позняк О. В., Цимбал О. І. Масштаби та наслідки вимушеної міграції населення України внаслідок збройної агресії російської федерації. *Демографія та соціальна економіка*. 2022. № 2(48). С. 37–57. DOI: <https://doi.org/10.15407/dse2022.02.037>
7. Бараняк І. Є. Вимушена міграція населення з України: соціально-демографічний профіль. *Академічні візії*. 2023. № 24. DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.10053549>
8. Міграційні втрати молоді та ресурсний потенціал повоєнної відбудови України: моделювання взаємовпливів та інструментарій посилення резильєнтності : монографія, електронне видання / ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України» за редакцією д.е.н., проф. Васильціва Т. Г. Львів, 2024. 350 с.

9. Мульська О.П. Каузальність міграційних втрат і потенціалу соціально-економічного відновлення України: лагове моделювання. *Академічні візії*. 2024. № 37. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14259637>.
10. Біль М. М. Вимушена міграція в умовах високої соціальної вразливості населення України. *Migration & Law*. 2023. Vol. 2, issues 5-6. С. 31–43. DOI: <http://doi.org/10.32752/2786-5185-2022-2-5-6-31-43>

REFERENCES:

1. Institute for Demography and Social Studies named after M. V. Ptukha of NAS of Ukraine. (2018). *Ukrainske suspilstvo: mihratsiyni vymir: natsionalna dopovid* [Ukrainian Society: Migration Dimension: National Report]. Kyiv. [in Ukrainian].
2. Mulska, O., & Baranyak, I. (2020). Demographic and socioeconomic effects of strengthening external migration activity of the population in Ukraine. *Modern Economics*, 21, 149–154. [https://doi.org/10.31521/modecon.V21\(2020\)-23](https://doi.org/10.31521/modecon.V21(2020)-23)
3. Sadova, U., Stepura, T., & Baranyak, I. (2020). Ukraine in the territorial migration systems: current structural-qualimetric aspects of the formation and development. *European Journal of Transformation Studies*, 8(1), 60–78.
4. Mulska, O. P. (2022). *Mihratsiyni protsesy ta ekonomichne zrostannia: teoriia kauzalnosti ta praktyka efektyvnoho upravlinnia: monohrafiia* [Migration Processes and Economic Growth: Causality Theory and Practice of Effective Management: Monograph]. Lviv: Institute for Regional Studies named after M. I. Dolishniy, NAS of Ukraine. [in Ukrainian].
5. Malynovska, O. A. (2018). *Mihratsiina polityka: hlobalnyi kontekst ta ukraïnski realii: monohrafiia* [Migration Policy: Global Context and Ukrainian Realities: Monograph]. Kyiv: NISS. [in Ukrainian].
6. Libanova, E. M., Pozniak, O. V., & Tsymbal, O. I. (2022). Masshtaby ta naslidky vymushenoï mihratsii naselennia Ukrainy vnaslidok zbroinoï ahresii rosiïskoï federatsii [Scales and Consequences of Forced Migration of the Population of Ukraine as a Result of Armed Aggression of the Russian Federation]. *Demohrafiia ta sotsialna ekonomika*, 2(48), 37–57. <https://doi.org/10.15407/dse2022.02.037> [in Ukrainian].
7. Baranyak, I. Ye. (2023). Vymushena mihratsiia naselennia z Ukrainy: sotsialno-demohrafichnyi profil [Forced Migration of the Population from Ukraine: Socio-Demographic Profile]. *Akademichni vizii*, 24. <https://doi.org/10.5281/zenodo.10053549> [in Ukrainian].
8. Vasylytsiv, T. H. (Ed.). (2024). *Mihratsiyni vtraty molodi ta resursnyi potentsial povoiennoi vidbudovy Ukrainy: modeliuvannia vzaiemovplyviv ta instrumentarii posylennia rezylïentnosti* [Migration Losses of Youth and the Resource Potential of Ukraine's Post-War Recovery: Modeling of Interactions and Tools to Strengthen Resilience]. Lviv: Institute for Regional Studies named after M. I. Dolishniy, NAS of Ukraine. [in Ukrainian].
9. Mulska, O. P. (2024). Kauzalnist mihratsiinykh vtrat i potentsialu sotsialno-ekonomichnoho vidnovlennia Ukrainy: lahove modeliuvannia [Causality of Migration Losses and the Potential of Socio-Economic Recovery of Ukraine: Lag Modeling]. *Akademichni vizii*, 37. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14259637> [in Ukrainian].
10. Bil, M. M. (2023). Vymushena mihratsiia v umovakh vysokoi sotsialnoi vrazlyvosti naselennia Ukrainy [Forced Migration under Conditions of High Social Vulnerability of the Population of Ukraine]. *Migration & Law*, 2(5–6), 31–43. <https://doi.org/10.32752/2786-5185-2022-2-5-6-31-43> [in Ukrainian].